

Verkondiging zondag 1 maart 2020, 1e van de veertigdagentijd, gezinsdienst

Lezing Exodus 3, 1-18

ds. Florisca van Willegen-Kerkvliet

Het verhaal van vandaag is een van de meest bekendste en belangrijke verhalen uit de Bijbel. Want hier verteld God aan ons hoe hij heet en wat zijn naam betekent. Een naam is natuurlijk wel zo handig, als iemand 'Florisca' roept, weet ik meteen dat ze mij bedoelen. Deze naam hoort bij mij en als iemand vraagt waarom ik zo heet, dan heb ik daar een verhaal bij over hoe mijn ouders op deze naam voor mij gekomen zijn. En ook al kunnen anderen dezelfde naam hebben, het verhaal dat bij jouw naam hoort is uniek voor jou.

In de bijbel krijgen mensen ook niet zomaar een naam, maar zegt die naam iets over wie je bent, over wat je bestemming is, je opdracht. We zijn nu al een aantal weken onderweg met Mozes en we hoorden al dat ook zijn naam iets zegt over zijn opdracht in zijn leven. Mozes is bestemd om te redden - om zijn volk dat onderdrukt wordt door de Egyptenaren te leiden naar de vrijheid.

Maar je zou kunnen zeggen dat er van die bestemming nog niet veel terecht gekomen is. In plaats van bevrijder te zijn, is hij een herder geworden in de woestijn. Iemand die schapen en geiten hoedt. Mozes lijkt ver afgedwaald van zijn doel. Uitgeblust. Zijn leven anders gelopen dan hij voor ogen had.

Zit zijn leven op een dood spoor? Of is dit net wat hij nodig had? Kun je alleen maar een goede leider worden, door eerst een herder te leren zijn? Mozes leert als herder hoe je een kudde leiden kunt. En hoe je kwetsbare schapen beschermt tegen wilde dieren en ander gevaar. Mozes gooit in het verhaal van vandaag zijn leven over een andere boeg, maar had dat misschien niet gekund zonder zijn opgebouwde levenservaring.

Het is ook veelzeggend dat Mozes een periode doorbrengt in de woestijn. De woestijn is een kale, lege plek. Om te overleven moet je je onnodige ballast. En zo is de woestijn een plek waar je teruggeworpen wordt op jezelf. Daarom is de woestijn in de Bijbel ook een plek waarin je weer terugkeert tot de kern. Een plek om je te bezinnen, om zaken of ingeslepen patronen los te laten en je weer te focussen op wat echt van belang is en welke weg je daarvoor moet kiezen. Ook Jezus begint zo zijn weg in de woestijn.

Nadat Mozes enige tijd in de woestijn doorgebracht heeft, veertig jaar volgens de Rabbijnse uitleg, krijgt hij een visioen. Een ervaring die Mozes nooit meer los zal laten. Misschien herkennen we dat wel, dat we het heilige juist ontmoeten in de stilte of in de natuur.

De bijzondere ontmoeting dient zich bij Mozes aan in een vurige vlam midden in een doornstruik. Al snel blijkt God zelf daarin aanwezig te zijn. God die zich ten eerste bekend maakt als een God van mensen. Hij is de God van Abraham, Isaäk en Jakob, de God die Mozes ook bij zijn naam roept. Daar midden in die kale, lege woestijn blijkt iemand te zijn die Mozes bij name kent en zich met zijn, en al onze namen, verbinden wil.

Daarnaast laat deze God zich kennen met zijn eigen naam. Wij hebben met God niet te maken met een onbekende macht, met iets op afstand. Maar de God van de Bijbel laat zich kennen met zijn naam.

En net als bij al die andere namen uit de Bijbel, leert de naam van God ons iets over wie hij is. Deze naam bestaat uit vier letters in het Hebreeuws: JHWH. Een naam die verbonden is met het werkwoord 'zijn' of 'geschieden', maar die zich nog niet zo makkelijk laat vertalen. In de oude vertaling klonk het als 'Ik ben die ik ben', de nieuwe vertaling kiest voor: 'ik zal er zijn'.

Welke vertaalkeuze je ook kiest, de strekking lijkt te zijn: heden, verleden of toekomst - God is erbij. Hij is erbij. Hij heeft het lijden van zijn volk gezien en gehoord, hij is ermee begaan. En zo staat er: God is afgedaald om het te bevrijden en het volk te leiden naar een land van melk en honing. Een land van ruimte, waar je weer vrij mens kunt zijn, het leven kunt leven waartoe je bestemd bent.

Zo laat de ongrijpbare, mysterieuze God, hier iets van zichzelf zien in het beeld van een doornstruik die wel in brand staat, maar niet verteerd. De struik, die net zoals het volk bedreigd wordt, maar niet klein te krijgen is. Wat er ook gebeurt, het struikje blijft overeind. En zo is de doornstruik een beeld van hoop, een beeld van bemoediging.

Het vuur kan ook gezien worden als de vurige aanwezigheid van de Eeuwige zelf. Zoals hij later ook het volk voor zal gaan als een vuurkolom en zoals Gods aanwezigheid zichtbaar wordt als de vuurtongen met Pinksteren. En zo is het vuur hier ook nieuwe inspiratie, nieuwe bezieling voor Mozes om zijn roeping weer op te pakken.

God is afgedaald om zijn volk te bevrijden. Maar de manier waarop hij dat doet is opvallend. Niet met een duidelijk ingrijpen van boven, geen vuur uit de hemel. Maar de wijze waarop God wil bevrijden, is door Mozes in te schakelen. 'Jij moet mijn volk uit Egypte weghalen'. God schakelt mensen in om zijn bevrijding uit te voeren. Bevrijding komt zo niet alleen van buitenaf, maar ook van binnenin - bij de wil en de bereidheid om zelf stappen te zetten. Bij het geloof dat bevrijding kan beginnen bij een mens die bereid is om een eerste stap te zetten.

'Wie ben ik?' is Mozes' eerste reactie. Kan ik dat wel? Kan iemand anders dat niet veel beter? Misschien vragen wij allemaal weleens af. Zijn we onzeker over wat we kunnen of wat we durven. Maar God spreekt Mozes aan op waar hij ten diepste toe in staat is. Hij roept zijn naam en herinnert hem zo aan zijn roeping. Hij geeft Mozes moed en vertrouwen in zijn kunnen. In wat hij te brengen heeft. Aan kwaliteiten, aan lef, aan leiderschap.

En dat niet alleen, God belooft: ik zal er zijn. Ik ben er zelf bij. Ik ga met je mee. Ik geef je de inspiratie om op weg te gaan. Waar jij gaat in mijn naam, waar jij de weg van bevrijding gaat, daar ben ik zelf ook aanwezig. Nieuwe toekomst open zich, waar ten minste een mens gehoor geeft aan de roep om mee te doen in Gods bevrijding en te antwoorden 'hier ben ik'. Amen.